

*Marijukka
Patrakka*

Sygyzylahjat LAPSILE

Tamara Šerbakova

Marjukka Patrakka
Tamara Ščerbakova

Sygyzylahjat LAPSILE

Piirustai Ol'ga Ikkonen

Петрозаводск Verso 2013

Издание осуществлено при финансовой поддержке
просветительского общества Финляндии.

Художник *Ольга Икконен*

Patrakka, Marjukka.

Р 32 Sygyzylahjat lapsile = Дары осени — детям: (на карельском языке, ливвиковское наречие) / Marjukka Patrakka, Tamara Ščerbakova; piirustai Ol'ga Ikkonen. — Петрозаводск: Verso, 2013. — 46 с.: ил.

ББК 84(2Рос=Карел)

ISBN 978-5-91997-090-3

© М. Патракка, текст, 2013.
© Т. Щербакова, текст, 2013.
© О. Икконен, иллюстрации, 2013.

Algusana lapsile

Armahat lapset, minä olen Marjukka . Elän Suomes, äijäl suvaicen Karjalua. Olen kirjutannuh teih niskoi kniigan ”Seiccie eriväristy vihmuvaru”, nygöi on tulemas toine oza ”Sygyzy lahjat lapsile”. Kniigas työ voitto tiijustua kerdomuksii eläimih näh, luonnon andamizih näh da vie tiijustatto, kui kazvau ruis pellol.

Kirjutan minä suomen kielel, a kirjuttai Tamara kiändäy karjalan kielel. Sie myös voito löydiä hänen kirjutettuloi kerdomuksii da suarnoi.

Minul on hyvä mieli ku työ lugijat tädä kniigua, tiijustatto vahnoi karjalazii taboi: kui ruistu leikattih, leibiä pastettih, ziivattoi kačottih da ogradoi hoijeltih.

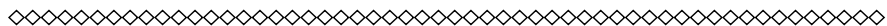
Olen jo enzimäseh kniigah kirjutannuh suarnan sinisii-bi engelizeh näh, a kolmandes ozas tulou sen kerdomuksen jatku.

Hyviä mielä teile kniigan lugijes!

22.02. 2013

Marjukka

Karjalan Sivistysseura on andanuh täh kniigah aburahua. Suuri passibo.

Kezä-kezäine, olit lämmin čomaine.
Terväh aigu viuhkahtih.
Kazvettih pajattajien linduzien poigazet,
Kägöin kukundua ei kuulu.
Täydevyttih kazvihuonet:
Ruskieloil tomuatoil, pippuriloil vihandoil,
Ogurčoil ni čottua eule.
Puulois omenat aigua jo laskietah,
Erähät kypsät muale jo virutah.

Mikse taivahah ilmesy ukonbembel?

Tundemattah, hilläzeh eistyy mejän Karjalah sygyzy. Jo lopul kezä erähis kohtis suau nähtä sen čomuttu. Tuomipuu ozuttelou omassah pitkäččäzii räpsylöi mustien losnijoin muarjazien kel. Net ollah magiet, no äijjä niidy syö et, kieli roih sangei sit paistagi et voi. Tuomen muarjoi suau talvenvarakse kuivata, kampottua keittiä da linduzil murginakse jättiä.

Minun ystävy Ol'ga Ikkonen hengähtelihes:

— Oi milleh terväh kezä lopehes, buiteku vaste nurmi vihandui, a pihläjän oranživärizet räpsyt jo sygyzyn čomevuttu ozutetah.

— Näitgo sinä vai oranživärizii pihläjän muarjoi? — kyzyi Anastasija buabo.

— Minä ruan opastajannu školas jo kaksikymmen vuotta. Oranživäri meile opastail juohuttau loman loppuu. Terväh algavuu opastanduaigu, — vastai Ol'ga Aleksejevna.

— Sinä opastat lapsii piirustamah sygyzyl, talvel dai keviäl. Sinun taululoin ies ei ole nikonzu igävy.

— Toven, toven. Luondo on ainos čoma. Malta vai sidä nähtä da vardoija.

Huomei on vaste toine päivy elokuudu, Illänpäivy, se on suuri pruzniekku. Ilmu muuttuu, vezi vilustuu, a taivahas suau nähtä kosmosan da muan yhtevytty. Nikolai muhahtih da kyzyi:

— Misbo sinä, baba, tämän uudizen tiijustit? Uskoin minä, konzu kerroit kui Pyhä Illy jiäpalazen jogien da järvilöin vedeh työndäy. Vezi toven vilustuu, kezoidu et kylvä, vai čukeldatos da kiirehel rannal, kižata da uijella vies komfortu kaduou.

— A miksebo taivahah ilmestyy nengoine čoma ukonbembel? — kyzyi buabo.

— Sidä minä en tiijä, kerro meile, ole hyvä!

— Pitkii kerdomuksii en rubie pidämäh. A lyhyösti sanon, teile pidäy hyvin mustua da omua muadu, luonduo ainos vardoija.

Kosmosas, ihan ku korgies kois, on äijy kerrostu, on sie eläii, ku duat vardoijah mejän armastu muadu da kogo Mieruo rahvahien kel.

— A kuibo nähtä da tiediä midä, tiä mual, rahvahal pidäy? Yhtel puolel muanpalluo on talvi, toizel — täyzi kezä. Kus pidäy vihmuo, villöil nestetty andua, a kus jo lundu vuotetah, jiädy siliedy lapsil luistelles?

— Kenbo tädä valdua kázis voibi pidiä? Löydygygo sen moine riskanzu?

Akim kirgai:

— En usko! Ei ole mostu tiedäjiä, maltajua da vägeviä riskanzua. Vaiku Jumalan vallas se voibi olla. Jumalal on äijy abuniekkua rahvahan kuulijua da heile, suvaiččijen, avvuttajua. No milbo ukonbembel meile maltau avvuttua, se taivahah ylen harvah ilmestyy.

— Toven, vunukkaine, pagizet, ilmestyy harvah, no segi meile ozuttau taivahan da muan yhtevytty, voibi olla vie harvembah näimmö sidä, ku emmo muuttane da parandane omii mieliä da ruadoloi. Ukonbembel hyvin maltau yhtevyttiä muan da kosmosan tiedoloi.

— Sie taivahas värijunoloi myöte lugietah midä tiä muale tapahtuu. Olemmogo rauhallizet vai ečimmö riidoi, vardoičemmogo

ymbäristyö kus elämmö? Ongo hyvä kaloil järvis da merilöis kazvua? Hoijellahgo rahvas hyvin meččii da peldoloi?

— Oi-joi-joi! Ku ruvennemmo rauhas elämäh, sovus dieloloi sellittämäh, sit puaksumbi ukonbembeldy rubiemmo nägemäh?

— Muga,muga! Ennevahnas mugai oli. Muale ei olluh riidoi da torii. Jumal kuuli rahvahan kyzymyksii: vihmui, konzu pelloi pidi, pastoi päiväine, konzu oli heinargi. Omal aijal talvi tuli lumenke da pakkazienke. Meret dai järvet oldih tävvet kalua da syömisty, ihan sidä midä rahvas tarvittih.

— Muututtih rahvas, muutui ilmu. Meile pidäy allatta ičel muuttuo dai kogo elostu muuttua. Suvaija da maltua ellendiä toinetostu. Maltua nähtä luonnon merkilöi da hyvin mustua niidy. Kazvattua meččii, vardoija linduloi, zvierilöi da kogo ymbäristyö linnois da hierulois.

— Se, on toven, ylen hyvä. Myö iče muutummo, dai elos mejjän parembakse muuttuu.

Luonnon andamizet lapsile

Smorodintuhjot oldih täyzi-tävvikközet karjoi mustii magieloi muarjoi. Alimazet oksat ei voidu rippuo ilmas, viertih kazvajien heinien piäle. Pieni ruskeitukku tyttöine Viera kolmen poimiččuzenke tuli lapsien joukkoh, sano:

— Läkkiä minunke, minä teile ozutan uskomattoman kumman. Tiä, savus ihan väzynyöt oksat viertih nurmel! Net ollah tävvet mustii kypsii muarjoi.

Nikolai da Marija ellendettih sevoittaren viizahuttu, otettih suurembat poimiččut da lähtiettih yhtes keriamäh muarjoi, ku buabo niidy iče ei ehtinyh kerätä. Kolmei lapset ylen terväh kerättih tävvet poimiččuzet dai piästettih oksat sygyzyilmah huogavumah. Sinne alimazil oksil vie jäi muarjua linduzil syädäväkse, ku niidy syvyspuoleh tiä jo lendeli ylen äijy. Oli tulemas pitky dorogu suveh lendäjes, pidi hyvin syvvä da suittua vägie.

Lapsil himoitti vie kerdaine kävvä kezoile, ku azetuttih vihmat da pastoi päiväine. Died’oi uskaldi kävvä heijän kel rannal.

Buabo tyttölöinke sil aigua oldih kaččomas kazvisvagoloi, kučuttih sinne brihaččuloigi. Siiryttih brihačut kaččomah niidy.

Ihan lapsien ies kazvettih keldujurikot, kudualoi tytöt keskikezäl harvendettih. Nygöi jo hyvin nävyttih sangieččazet juuret, no erähät oldih pitkät da hoikat niile oli vie aigua kazvua. Mugai brut’fat kogo vago katettih n’uattiloil, a juuret ei oldu vie karjat. No silmii pyöhtytettih ruskojuurikot, niilöin juuret oldih ihan yhtenjtymät karjat, mehužat. A kukkukapustat kuhakkahien lehtien keskes peitettih valgieloi da keldazii kukkii, no kapustukerät vaste algavuttih pyörevyö.

Niile suau vie kodvu kazvua, — muhizijen sellitti buabo.

Akim azetui kaččomah kukkii, kogo klumbu oli kukkimas, net hyvältulijat, tuuhiet, ihan ku kilvas, kukittih da silitettih silmii erivärizil kukkazil. Nägyi klumbal keldazii, oranži, valpasruskieloi, sinizii, valgieloi da ihan ruskieloi kukkazii. Liipoilinduzet lenneltih niilöin piäl kebjiet da čomazet.

Čirizijen tansittih vezikorennot, lenneltih ylähpäi, sit alah, löyhkäjen ozuteltih läbinägyjöi siivyzii. Nengoine syvyskuva pyöhtytti lapsii da vahnembii, no oli jo aigu kävähtiäkseh rannal. Marija algai kerätä reppuu, kunne panna lapsil evästy da vuarupaikat, no nägi died’oin varustetun suuren poimiččun, kyzyi:

— Miksebo meile pidäy ottua keräl nengoine suuri poimičču? Kuuli vastah died’oin sano:

— Työ järvenrannal kezoidu kylvemäh kodvakse etto rubie, vezi jo vilustui, čukeldatokseh da iäre, a sit minä tahton teile ozuttua mägyččäzen, kuduan piäl kazvetah kirkahat kullalkatetut sienet. Niidy kaikin eččimätä kerättö kylläl.

— Kuibo se muga, eččimätä? — yhteh iäneh kyzyttih lapset.

— Tuletto sinne dai näittä, midäbo on tyhjiä paista.

Anastasija buabo hyvii sanoil provodii lapsii, ližai:

— Myö neičukazien kel taiginan valmistammo, sit keldusienienke piirualoi pastammo.

Viera ihasteliibes:

— Oi, minä suvaičen buaban pastettuloi piiruazii, a nygöi vie tah-ton opastuo iče niidy luadimah.

Kezoinkylvendy loppihes ylen terväh, kaikil himoitti kävvä sil kummallizel mägyčäl, sienii keriamäh.

Kullalkatettu mägyččäine

A kim astui, ylen tarkasti kačahтелиhes tropan oigieh dai huruah puoleh, a sit kyzyi:

— Died’oi, verno sinä šuutit keldusienih näh? Myö sinunke jo äijän kerdua olimmo mečäs, sienii da griboi lövvimmö, no nengostu kummua, kuduadu sinä uskaldat, emmo ole nähnyh.

Died’oi muhiži da astui ielleh, vaiku käski tarkembi jalloin al kačella, toinah vie valgei gribaine teijän ozakse löydy. No nikel ei himoitannuh eččie griboi, ku oli uskaldettu eččimätä löydiä. Matku ei olluh pitky, rubei tundumah tropan ylähpäi kiänyndy, died’oi rubei vakustelemah lapsii:

— Nygöi kävelkiä varavozesti, keldusienet kazvetah rivilöi da tukkuloi myö. Voijah kazvua ymbäri kivilöi, puuloin kandoloi dai nurmikos. Kazvetah perehinneh, suurien keskes kazvau äijy ylen pie-nii, niidy ei pidäs pollettua, net vie toizil keriajil poimiččuh puututah.

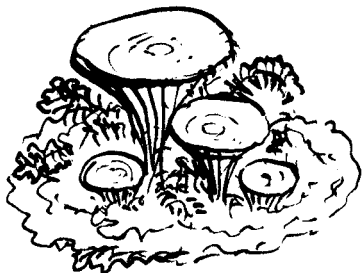
Terväh lapsien keskes rubei kuulumah väčkämine:

— Nämmä on minun sienet! Ei olla, minä enzimäine näin!

— Oi-oi! Ota, ota! Minä lövvin vie suuremban tukun! Sienet toven ollah keldazet, karjat ihan ku reboin korvat.

— Oletgo konzu nähnyh reboin korvii?

— Olen nähnyh, kniigan kuvas. Reboi on keldaine dai korvat ollah keldazet.

Sit jo kaikkien lapsien silmien ies avavui sienilkatettu keldaine mägi.

No Nikolai mikse lienou pöllästynnyöl iänel kučui Vierua da Aki-mua lähembi, sanoi:

— Täs kävellä pidäy varavozesti, tuas kannon piäl, päivypastos maguau mado, tiä mualgi niidy voibi olla enämbi.

Viera kyzyi:

— Ollahgo net myrkyllizet?

— No minä sidä hyvin en tiijä, mavot on mavot. Tiedämätä, niidy pidäy varata!

Hyvin terväh lapset joukolleh täytettih sienil poimičču, a sit nähtih vie yksi kummalline kuva.

Viera käveli ihan ku kurgi, korgiesti jalgoi nostellen, sit kykistih da pagizijen otti pikoi pienii keldusienii. Nägi meidy, häneh kaččoi, kirgai:

— Ei ole tiä nimitumii pahoi madoloi, a ku ollou, net iče meidy varatah!

— Toven, toven kuldutukkaine, kerrot. Ei niken mečäs ristikan-zan piäl mene, teriämbi iče peityy, a nygöi lähtemmö jo kodihpäi, ku nengoman hyvän sualehen meččy meile lahjai.

Kodih astujes Viera pajatti pajostu:

Keräin minä, keräin minä pienii sienyzi.

Puhtistan net harjazel, vedoos livotan.

Riehtiläl pastelen piiruan syväimeh.

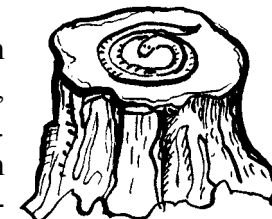
Kaikil, kaikil kehitän nämmii piiruazii:

Died’oil kaksi piiruadu, buabal — min vai tahtou.

Otan icel piiruazen, dostalit kai gostil.

Kuunellen Vieran pajostu tulimmo ihan koin rinnal, a buabo jo vastai da kučui kaikkii syömäh, ku ruaduo enne pruzniekkua oli vie ylen äijy.

Kodih tulduu died’oi tyttölöinke puhtistettih keldusienet, net ollah ainos ligahizet, ku nieg-

lat dai topat niidy pienii mečas peitetäh. Viera otti harjazen, pyhkii topat enzymäi omassah pienis sienis, a sit avvutti Nataljal. Livotettavakse buabo valmistu suuren puulohann'an. Konzu sienet huuhtottih, sit kuattih sieglah, ku net kuivettas žuarittavakse. Buabo uskaldi pruzniekakse pastua piiruadu, keldusienienke.

Kui valmistuu piirualoin taigin

Aijoi huondeksel tytöt tul dih syömäläh, sie buabo vie kerran opasti tyttölöi piiraitaigina valmistamah. Midä einehty pidi taiginah, kai oli jo valmistettu stolal.

Tytöt, Natalja da Marija, katettih tukat valgieloil paikkazil, sivottih pelvasperedniekat, kzyyttih buabal:

- Midäbo enzymäzixse meile pidäy ruadua?
- Jauhot pidäy siegluo, ku niilöin keskeh ei jias nimittumii toppii.
- Kusbo jauholoi suau siegluo?
- Täs on sieglu, täs jauhot, täl keskistolal ihan hyvin voit siegluo. Sit iče voit nähtä, midä on puuttunuh jauholoin keskeh.

Kodvan tytöt sieglottih jauholoi, a buabo sil aigua lämmitti litran maiduo, valoi net taiginastieh, ripoitti sinne 50 grammua droždeidu, zuaharii da suolua vähäzin, ihan miäriämätä. Buabo maltoi hyvin arvata min vastah pidäy taiginah, no tyttölöi nevvoi ylen hyvin, sanoi heile, konzu jauhot oldih jo valmehet:

- Kuunelkua tarkemi, voitto kirjuttua, ku tahtonetto, a minä hyvin mustan min vastah da min verdu joga taiginah pidäy.
- Otammo 1 litran maiduo, vähäzel niidy lämmitämmö.

50 grammua droždeidu ripoitammo. Otammo 5 grammua suolua, 100 grammua zuaharii, yhten kanan munan. Sit kai ylen hyvin sevoittammo, ripoittajen vähäzin jauhuo. Katammo puhtahal käzipaikal, panemmo lämmän päčin reunal nouzemah. Konzu taigin nouzou da kazvau puoldu suurembakse, pieksämmö ližiä jauhuo, sit myös nostammo ielleh muigonemah da nouzemah.

2–3 čuasun peräs taigin on valmis, suau pastua piirualoi.

Anastasija jo aijoi huondeksel keitti riissukuašan, žuarii keldusienet suurel riehtiläl, pilkoi juablokat. Riissukuaššu da sienet jo vilustuttih, nygöi oli jo hyvä luadie piirualoi. Sil aigua tuli jo Viera, sanoi:

— Taigina minä vie en malta sevoittua, no pienii piiruzii rubien iče luadimah.

Natalja da Marija ei vie maltettu yhtistiä šipainiekkoi riissusydamienke, no buabo hyväl iänel nevvoi da kohendeli. A Vieran pienet piiruat oldih hyväluaduzet da jo valmehet viruttih riehtiläl, konzu ruubei kuulumah rattahien hurineh. Emändät lähtiettih kaččomah tulijua gost'ua.

Heboine tunnusti tuttavan kohtan da meni ihan aijan rinnal, kus oldih kuivat heinät, a Puavil, Anastasijan sevoittaren Ann'oin mies, otti kaššalin kärispäi, oijendi buabal, sanoi:

— Täs teile tuorehtu kalua: kaksi haugii, matikku, nelli siigua da ahvenii, kudualois voibi keittiä liemi.

Akim äijäl ihastui, sanoi:

— Babaine, pasta nygöi kalakurniekkua, minä äijäl suvaičen tuorehes kalas pastettuloi kurniekkoi.

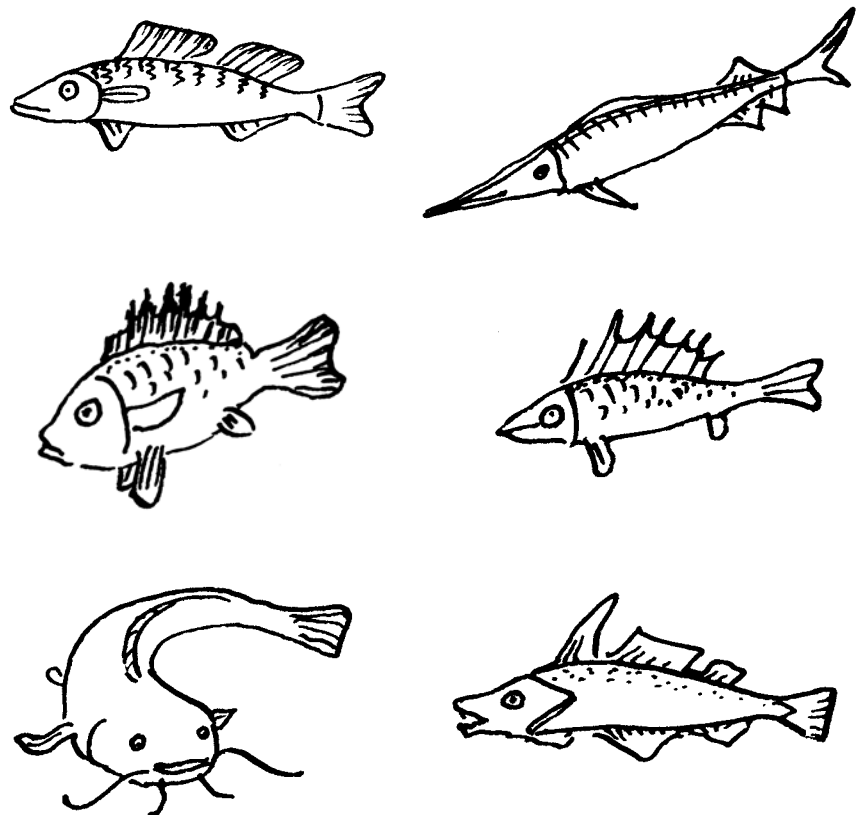
Buabo kiitti Puavilua, kučui kaikkii pertih juomah čuajuu piirualoinke, a vunukal vastai:

— Pastan kurniekkoi nepremenno, vaikku luain ruistaiginan. Huomei roijah valmehet enzymäzet ruisleivät dai kalakurniekat. Vunukku vie burahtih:

— Olis hyvä tijusta kui se uuzi ruisleiby stolal tulou.

Uvvet ruisleivät Spuasan päiväxse

Puavil tuli käymäh rodnielluo da toi tuorehii kaloi ihan hyväl aijal. Häi oli paras hierun kalastai da nikonzu ei tulluh kodih tyhjin käzin. Toizil toinah ei puuttunuh nimidä, a Puavilal ainos ugodiies libo havviččaine, libo pieni särgiparvi.

Mužikat toiči šuutittih:

— Tiettävaine, Puavilal kalat ainos vastah ujetah, ku hänen puoles joga buabo hierus malittuloi lugou. Toiči Ann'oin kalat buaboloil jagau, a kodih tuou vai sovat pestäväkse.

Juodih čuaju piirualoinke, ruvettih miettimäh tänapäiväzii ruadoi. Buabo sanoi:

— Työ täs lapsien kel voitto mustella karjalazien taboi, a minä neičukoinke lähten ruistaiginua valmistamah.

Tytöt hyväl mielel pörähtettihes buabal peräh, ruistaiginan sevoittamine heile oli tundematoi ruado da vie sit etnografien urokoil voibi kerdua, kui ennevahnas ruisleibii pastettih.

Ruistahtahan valmistamine

On tuas enneluaitun taiginan loput, net avvutetah nosta tänapäiväzil ruisleivil. Joga kerdua minä jättelen palan valmistettuu tahtastu, se menöy astien pohjah.

Otammo 2 litrua lämmiä vetty, valammo niidy jännöyön tahtahan piäle, jätämmö kodvazekse liguomah da kohottamah taiginua. Täh taiginah ei pie panna drozdeidu.

Nygöi minä otan pedäjäs luaitun härkimen, sekoitan taiginan, liziän suolua da kaksi kauhua jauhuo jätän taiginan päčin reunal nouzemah. Sit vie kaksi kerdua liziän jauhuo, härkimel sevoittajen. Nygöi taigin hap-pavuu da valmistuu lämmäs 4 cuassuu, vaste sit liziän jauhuo da hyvin pieksän uuttu tahtastu, sil pidäy olla sagiennu, ku leiby ei levies. Vie ker-ran pieksän da taputtelen taiginua, čuasun peräs alguammo pyörittii leibii.

Nygöi on aigu kaččuo kui lämbii päčči, ku leibien pastajes, sil pidäy olla hyvin lämmitettävännö da vie ihan iespäi suuri tukku hiildy. Čuasun menettimmö, päčči on ihan valmis, nygöi pyhkimmö hyvin pohjan pedäjän oksis luaitul havvul, hiilet otammo iäres. Stolan piäle tahtahan juammo da pyörittelemmö seiččemekse leiväkse, vie jätämmö tahtastu kalakurniekkoih.

Päčinpohju on valmis, panemmo leivät vuorokkai labjal da siirämmö päččih, niidy parahitte sinne syndyy seiččie. Nygöi myös vuotammo čuasun, ku joga leibäine kypsenis. Sil aigua pezemmo astiet, taiginan loput myös katammo kanzil da viemmö aittah, nedälin peräs rubiemmo uvvessah pastamah leibiä.

Sygyzyl vie pastan, a sit jo perch puolenou, jämmö täh kahtei elämäh vähä pidäy leibiä, kävymmö laukkah ostamah. Ennevahnas ainos kogoperehel leibiä pastettih kodilois, a nygöi ainos kaikin ostetah. Hyvä ku, työ sidä kyzelittö, a meile oli hyvä mustoitella da pastua teile syödäväkse ruisleibiä.

A Vialal myös oli eriluadune ilo, häi omal vellel pastau enzimäzen ruisleibäzen, meni buabal peräh da kerdoi pieneh velleh näh:

— Tiijätgo, baba, kui minä huolehtiin vellen tukkazih näh?

— Miksebo sinä huolehtiit? Tahtoitgo tiediä min värizet tukat brihaččuzel ollah?

— Oi, konzu minä Rudii enzymäzen kerran näin, hänen piä oli ihan palläs. Ei hai voi lapsi kazvua ilmai tukkii piäs.

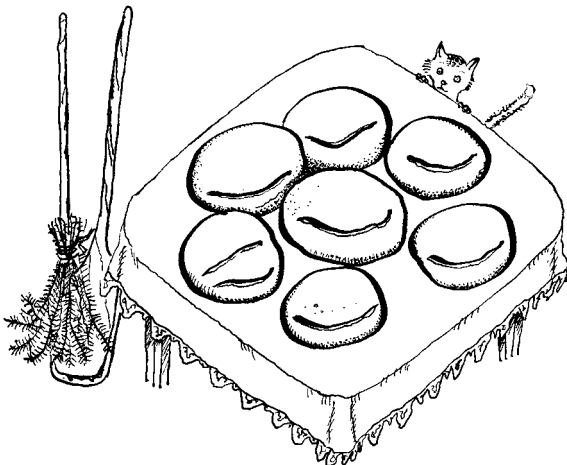
— Tiettäväine, ei voi, a nygöi jogo allattih kazvua?

— Jo allattih, ollah moizet pehmiet da ihan ku minun ruskiet tukazet. Minul on hyvä mieli, ku velli kazvau minun nägözekse.

— No sit pidäy lapsel pastua enzymäine leibäine. Toinah, sidä häi vie ei malta syvvä, no kannikkuo imie voibi, sit teriämbi kazvau voimakkahakse da vägeväkse, muga myö omii lapsii kazvatimmo.

Tuli aigu kaččuo pastevuttihgo leivät. Otan labjal yhten leivän, taputtelen sen pohjua käil, kuunelkua, mittuine iäni tulou kypsevynnyös leiväs, se humižou, sit muga otammo kai seiččie da panemmo stolal vuarupaikan piäle, katammo toizel vuarupaikal. Nygöi päččih siirämmö valmistetut kurniekat, lapsienke otimmo kalois ruvvat, leikkaimmo palazikse, panimmo kurniekan pohjal, kaloin piäle ri-poitimmo pilkottuu laukkua, a sit nostajen revnoi yhistimmo net, a reunat sormil n’apistellimmo.

— Leivät kodvazen peräs vilustutah da ollah valmehet syödäväkse, kurniekat sil aigua päčis pastevutah.

— A brihačut pihal died’oidu da Puavil-diädiä kyzeltih:

— Kui ennevahnas joga hierus ruistu, pelvastu, nižuu kazvatettih?

— Se ruado rahvahal oli ylen jygei. Minä mennyt sygyzyl ostin ruissiemendy da ajattelin kylviä niidy lähimäzel pello. Sie ennen kazvatimmo kartohkua, mua äijäl laihtui, pidi midägi muudu kylviä. Mustoitimmo buabanke kai leivänkylvandy tavat:

— Enzimäi kynniimmö sen peldopalan. Sit valmistimmo siemenet tuohuskaššallih. Minä piäl paniin valgien puhtahan paijan, edehpäi navedin kaššalin, luvimmo buabanke malitut, vaste sit minä astuin pelduo myö kylvämäh siemenii.

Aleksei kirgai:

— Kuibo se muga? Sinä et anna kynnettyl pello yhtel jallal polgie, a iče pelduo myö kävelit?

Sit jo buabo tyttölöinke tuldih pertispäi. Ielleh kerdomizen jatkoii buabo:

— Ennevahnas mužikat joukkoleh toine toizel peräh, pelduo myö astujen tävvel kobral kylvettih ruistu. Oli moine hyvä kaččuo, kui hyö yhtel aijal otettih kobrah ruissimenii da viškattih edehpäi. Siemenet lennettih da viertih mual, a sit idevyttih, ihan enne viluu aigua työnettih mual enzymäine vihandu heinäine.

Viera kirgai:

— Kuibo sit se heinäine muutui ruistähkäkse?

— No ei muga terväh tule ilmah tähky, se heinäine tävven talven maguau lumen al, keviäl juurdevuu da ihan päivypastos alguau kazvua. Työ sidä pelduo tänävuon iče näittä, konzu enzymäzen kerran ihan alus oraskuudu tulitto meile.

— Toven, toven mustammo, peldoine oli ihan vihandu, a sit muga terväh ruisvarret kazvettih da alus kezäkuudu algai kiärvästyö kogo peldoine. Da oli ylen hyvä kaččuo, kui se heinykuus lainehtivui da viiputteli tävvikközil tähkil.

— Moločat työ oletto, kai mustatto. A nygöi teile kerdou diädö, häi omil žiivatoil täl aijalgi kazvattau ruistu, a meile tuou jauhuo leibih da kurniekkoih.

Puavil algai kerdomuksen:

— Ei se ole ylen pitky aigu, konzu yksi pieni siemenyt, andau meile sada ližiä, no ruaduo ristikanzal, omil käzil ruadajen, on ylen äijy. Nygöi traktoroil kynnettäh, sejalkoil kylvetäh, kombainoil ruokitah, a myö täs pienil peldoloil kai omil käzil ruammo. Pienen peldozen rugehet buabas širpil leikkai da lyyhtehih sidoi, a sit enne vihmoi navedii yhten kyhlähän. Ennevahnas yhteh kyhlähäh pandih kymmene liyhtesty. A myö keräimmö da sivoimmo vaiku viizi, peldo oli ylen pieni. Minä net otin riiheh kuivamah, a sit rukil kuivii lyyhtehii löimmö, joga dyväine tähkäspäi nägi ilman. Tuulen aigua puhtistimmo roskis.

— A kuibo niidy sai puhtistua? — yhtel iänel kyzyttih lapset.

— A sidä myö teile tänäpäi voimmo ozuttua, ku teijän died’oin rugehet ollah valmehet tuuletettavakse.

Buabo toi suuren valpahan pelvashurstin da sieglan, hänel peräh pienen sieglazenke kiirehti Viera. Buabo suurel sieglal nosti yläh enzymäzen ozan ruistu da ripoitti alahpäi, siemenet viertih hurstil, a topat, oldih kebjiembät, net lennettih bokkah. Viera muga terväzeh koppai kauhah ruistu da viškai yläh, hänengi villät viertih hurstile, a roskat lenettih bokkah. Kaikil oli ilo nähtä nengostu kummua, no ei olluh vie leiby valmis.

Puavil sano:

— Minul nygöi pidäy lähtie jo kodih, a teidy kuččuzin kahten nedälin peräs kypsi juablokkoi keriamäh, niidy tänävuon meijän hierun saduloih Jumal andoi ylen äijän. On sie minul vie ennevahnaine mel’ničy, voizin yhtel aigua ozuttua kui nämmä jo ihan kuivat ruisjyvät, jauhokse muututah. Jauhuo työ oletto nähnyh, a buabo tuas kandau ihan tuorehtu, uvves jauhos pastettuu, leibiä da kurniekkua.

Buabo muhizijen sano:

— Täs on teile pastetut uvvet leiby da kurniekkua. Ottazitgo meidy hebozen käräs ajamah kirikössäh, sie tänäpäi buat’uška pyhäviel vihmuttelou uuzii ainehii? Omassas, vihmutetut ottazit kodih, a myö lapsien kel vie ielleh kalmoloil kävyzimmö.

Puavil vastai:

— Olet sinä, Anastasija Petrovna, älykäs naine, nuorižuo maltat opastua, dai ystäväl da rodnil lahjata uuzii, pyhitetyl viel vihmutettuloi, ainehii. Suuri passibo sinul!

— A minun heboine hyväl mielel vedäy teidy kaikkii kirikköih, a sit minägi teijän kel kävyn kalmoil.

— Kalmoil rahvasto oli äijy, kogo hierun vägi Spuasan päivän aigua musteli omii kuollužii rodnii.

Kodih tulduu da käzien pestyy, kaikin kerävyttih stolanpieleh syömäh uvves ruisjauhoh, päčishavvotettuu huttuu. Tytöt valmistettih savistaučat da puuluzikat, a buabo kehitteli kaikkii syömäh:

— Tänäpäi syömmö uvves ruisjauhoh keitetty da päčis havvotettuu huttuu, tunnetto kaikin, kui hyväl tulou omasjauhoh keitetty huttu-kuaššu.

Joga staučah valoi huttuu, ristii oigiel käil stolan, kučui kaikkii syömäh. Jogahine hutun piäl luadii voisilmän, a sit puuluzikoil allettih syömine da jodih havvotettuu maiduo. Päiväl, jällel kirikön sluužbua, kävähtelih vie Feodosija-sevoitar, hyvitteli vahnembii Spuasanpäivän pruzniekanke, pagiži lapsien kel.

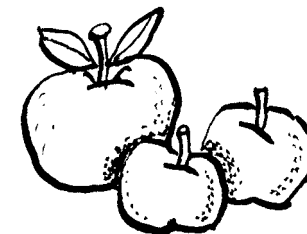
Häi myös kučui lapsii keriamäh juablokkoi da kyzeli heijän uudizii, Viera kerdoi omah kažih näh:

— Miejän kaži Milli toi pertih omassah poigazet, net ollah ylen čomat da kižuajat, no mama čakkaileh, ku toiči kižuajen, nostatetah piendy vellie. Kaksi poigastu otettih minun ystävät. Kahtu mama ei jätä meile. Voizingo minä tuvva teile net poigazet lahjakse?

— Ihan hyvä olis! Meijän juablokkusavus on ylen äijy hiirdy, pidäs niidy harvendua. Tulet juablokkoi keriamäh, tuo. Ignat da Liiza äijäl ihastutah, hyö suvajah kažinpoigazii.

Akim sano:

— Passibo kučundas, tulemmo nepremenno, nygöi lähtemmö pihal kižuamah.

Lapsien kižakoda

Lapset juostih ruokkimah ogroduroskkii, net pienel käril viettih kompostuhaudah, mečšpäi tuodih oksii ilduroblökse. Lähtiettih mečänreunal kižuumah. Kazvoi ihan lähäl suuri kuuzi, Nikolai sanoi:

— Hyvä olis täh kohtah luadie meile koda! Tuas on vahnu tahnus, sie vois ottua laudoi, minä died’oil niidy jo kyzyin.

Kaikin hyväl mielel allattih ruado. Tuodih lavvat da azeteltih niidy kuuzen runguo vaste. Ylimäine n’okku runguo vaste, alimaine — muale loitombi. Moine hyvä tuli koda lapsile, sai sie rauhas istuo dai vihmas peittyö. Kaksi čuassuu lapset telmettih ruattih, a sit peityttih sydämeh istumah da kaikin seiččemei pajostu pajatettih:

On meile koda oma,
Ihan kuuzen juurile.
Se on mejän, ylen čoma,
Tulgua tänne kižuumah!

Sie kodazes istujen, lapsil juohtui mieleh:

— Olis ylen hyvä täh luadie mejän ogrodaine da oma sadu! Iče voizimmo kazvattua mandžoidu, keldujurikkoloi da hernehty. Tytöt sanottih:

— Vois istuttua muarjutuhjoloi da kukkazii.

— A minä täh istuttazin raparpertin! — kirgai Viera.

Kaikin juostih F’oudordied’oi luo, yhtel iänel sanottih:

— Died’oi, kuldaine. Myö tahtozimmo luadie oman ogrodazen da saduzen.

— Se on ylen hyvä dielo. Minä ajattelen täs on pättävy paikku. — vastai died’oi da muhizijen lizäi:

— Ku menettö juablokkoi keriamäh, kyzykkiä juablokkutaimeini, toinah niidy sie löydyy.

Enzimäzet päivät školas

Suurembat lapset valmistuttih školah, a pienembät — päivykodi-loih. Lomaaigu loppihes, opastunduaigu algavui. Lapset ei voidu jogapäiviä toine toizenke vastavuo, no soiteltih da paistih omih kezädieloloih näh. Viera jo kävyi pihal kažinpoigazien kel, kaikil niidy ozutteli da saneli:

— En voi nikel poigazii uskaldua, lähtemmö hieruh juablokkoi keriamäh, sinne niidy on kyzytty. Sie Puavil diädän savus hiirii pidäy harvendua.

Nygöi lapset tahtottih löydiä enämbi ruado, kezäl suitettih vägie, kazvettih.

Tytöt vastavuttih kirjastos, otettih kniigoi, ku opastuo omua ogrodua kylvämäh. Tiijusteltih midä suau istuttua da kylviä sygyzyl, mittumua abuu andua vagoloil, ku kazvettas karjat da magiet mandžoit. Mittumii tuhjoloi istuttua, kus niidy ostua. Buaban da died’oin tuhjot tuldih jo vahnoikse, niidygi pidäs muuttua. Kazvetah lapset, kazvetah heijän huolet.

Käziruadourokoin aigua opastai kyzyi, midä lapset iče tahtottas luadie omil käzil. Akim da Aleksei sanottih:

— Nygöi jo pidäs valmistua linduloil syöndylaudazii, pienii kodizii da hyväl aijal kävvä puutarhoih niidy riputtamah, sygyzy ylen terväh lopehes, a talvel vaiku kävymmö sinne dyvii da leibymuruzii ripoittamah. A meile vie niidy pidäs vediä lahjakse died’oil, olemmo sinne menemäs juablokkoi keriamäh.

Se ruado mielytti kaikkii kluasan brihaččuloi. Kodizii da syötinlaudazii oli luaittu kaiken jyttymii. Tänä talven roih linduzil kunne peittyö da löydiä syömisty.

Suovattupäivy tuli terväh, huondes oli kajožu, lapset valmehet. Poimičut, rengit, sietkat dai sumkat buabo oli jo valmistanuh.

Nygöi naluadii gostinçoi: kaksi suurdu kalakurniekkua, kolme vastepastettuu leibiä da suuri bukiettu georgin erivärizii kukkii.

Enzimäine buaban pihah tuli Viera poimiččuzenke, kudai oli ka-tettu ruskiel verkozol, luadii buabal tervehyksen. Buabo kzyzi:

— Midäbo sie sinun poimiččuzes on?

— Etgo musta. Juablokkutaloin diedöi da buabo kzyyttih kažinpoigazii, nämmii kaksi poigastu vien heile.

— Oi-joi! Hyväine aigu, mittumat ollah hyväzet!

— Net ollah iżäpoigazet, tata kaçoi da minul sanoi.

A ičelleh rožazet ruskevuttih, silmäzet losnittih. Sih vie Tan'a tuli pagizemah:

— Minul täs on suuri poimičču, vie kaksi piendy. Myö Vieranke juablokkoi rubiemmo keriamäh pienih, sit niilöin vuoh täytämmö suuren poimičun.

— Viizahasti muamas on ajatelluh, — kiitteli buabo.

Lapset, kogo joukko jo kerävyttih Anastasija-buaban pihah. Kaksozet brihačut kannettih kodazii da syötinlaudazii, viettäväkse saduh emändäl da iżändäl.

Jo rubei kuulumah kärin kolineh da hevozen kapsuttamine. Died'oi kirgai:

— Hyviä huondestu teile! Ollahgo lapset jo valmehet lähtemäh?

— A kusbo on Puavil-diädö, häi uskaldi tulla meidy ottamah? — kzyyttih lapset.

— Hänel pidi ajua toizeh linnah ruadamah, vellel avvuttamah uuttu kodii stroimah.

— No etto jo ole lähtemäs, juo hot' kuppiine koufeidu! — kehitti buabo.

Kiirehel iče meni verandal Konstantin-died'oidu gostittamah. A lapset jo navedittih astieloi kärinh, niidy oli pienii dai suuri poimiččuloi da muovirengilöi, oli yksi suuri pärevirši da vie tuohuskaššali.

Käris oli kaksi istunduskamn'astu, kunne mendih lapset istumah, a peräs oli tartutettu nuoru, kudual sai kiinnittä astiet da virši, ku net ei sorruttas, konzu heboine liikkuu juoksemah.

Pitky matku meni ylen terväh

Lapset vastakkai istuttihes skamn'azil. Tyhjät astiet oldih tagapuolel kärin. Vaiku Tatjanan käzis oli suuri kukkubukiettu, Vieran ies poimičus muattih kažinpoigazet Milli da Kotti. Nikolai sanoi:

— Matku ei ole lyhyt. Voizittogo mustoittoa midätahto mielenkiinnittäviä da kerduo kaikil? — kzyzi Nikolai.

Viera kiirehel rubei sanelemah:

— Työ tiijättö minul on pieni velli. Oli minul pahamieli, ku hänel oli ihan pall'as piä, a nygöi kazvetah tukkazet ihan ku minun! Kaikin lapset ihasteltihes Vieran kerdomustu da piendy ruskeitukkua Ruddivellie.

Konstantin-died'oi istui omassah pienel eziistuimel, dorogu meni ihan meččäh, ei nägynyh ni yhty taloidu, häi sanoi lapsil:

— Istukkua varavozesti, annammo vullan mejjän Liinule juosta da lekahutti ohjaksii.

— Midä sinä, Marija, voizit sanuo mennyöh kezäh näh? — kzyyi Nikolai.

— Tänä kezän oli paras se, ku myö, lapset, enimän aigua vietimö yhtes, joga päiviä näimmö toine tostu da tiijustimmo äijän uuttu. Nygöi roih igävy, ku rubiemmo jo jatkamah školas opastundua.

— A teile, kaksozet Akim da Aleksii, midä hyviä jäi mieleh?

— Illänpäivän ukonvembel, — algai kerdemuksen Aleksei, — oli se kummaline, ku niidy nägyi kolme.

Akim ližai:

— Minägi mustelin sidä ukonbembeldy. Olis hyvä niidy myöte regyöl čurnie.

— Ei sua lapsil sinne piästä! — jatkoi Aleksei, — a Viera šupetti:

— Engelizet sie hyvin voijah laskie bembelen mägytty myö.

Meile on vie yksi kummu, kuduan voizimmo kerduo, — kirgai Akim.

— Misbo on dielo, kerrokkua!

Siivetöi kottaraine

Meijän koin rinnal kazvau korgei koivu, sen rungo da oksat Mollah sangiet, keviäl myö oksien keskeh tartuttimmo kovan, kottarazien pezäh näh. Enzimäi sinne pujoitettihes čiučoit, a sit net menetettih se pezä, a kottarazet, moizet mustat, siivvyöt losnijat, ruvettih peziä luadimah. Aijoi huondeksel da illoil net ylen comasti vihedyksii navedittih da susiedoin kažii riäzitettih. A päiväl ahkerasti ruattih: kanneltih pezäh höyhenii, kuivua heiniä. A sit vaikastuttih suurekse kodvakse, emäkottaraine haudoj poigazii. Kui niidy pienii poigazii kazvatettih, myö emmo nähnyh, ku kaiken kezän elimmö

buabal luo da died'oil luo. A ihan lopul kezä tul dih oman pezällyö, vikse meile ozuttamah omassah kazvanuzii poigazii.

Kaži Kelduri hyvin musti, kui händy keviäl riäzitettih, a kezäl ei laskiettu pezäh poigazii kaccomah. Myö puaksuh näimmö kui se, viizaspiä, käveli oksii myö lehtien keskes, da yhten kerran koppai mielettömän kottarazien poigazen siivvyös da kandoi sen kodihpäi. Myö Akimanke sil aigua astuimmo kodih, kuulimmo kottarazien hälinehii ihan tuhjoloin ies. Meidy net pöllästyttih, a Kelduri rubei suutuksis murižemah. Akim kačahtih oksien al, nägi Keldurin suus mustan kottarazen. Myö kiirehel tabaimmo sen da otimmo linduzen hambahispäi.

Se oli hengis, vaiku äijäl pöllästy. Toimmo sen pertih, istutimmo kodazeh, vaste sit näimmö levitetyn siivvyön. Mama ehtäl kačoi siivvytty, se oli puolelleh katkattu, sanoi meile.

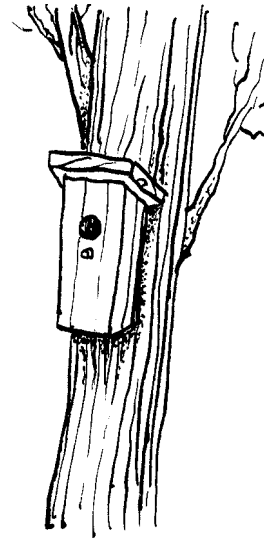
— Ei sua lindustu kannella, sil pidäy istuo rauhas, sit siivvyt paranou!

Yhten nedälin peräs linduine iče rubei piäzemäh välläl, lennellä vie ei maltanuh, a kävelli latettu myö da ečii syömisty. Maltoi hyppie stolal, konzu myö luaimmo kodiruadoloi. Baba čakkailihes, sanoi:

— Oli, gor'a, ihan siivetöi.

En uskonuh rubieu elämäh, a nygöi jo ei anna brihaččuloil putilleh kodiruadoloi valmistua, joga sijas on oman n'okanke enzimäine. Pidäy työndiä pihal, anna sie lendelöy!

— Kuibo sen työnämmö pihal, siivvyt on vie kibe, kažii myös tabuau da syöy. Kottarazet toizet jo lämmäh muah lennettih.

— Rubieugo se nygöi kaiken talven pertis telmämäh?

— Nygöi pidäy tīrpua da ostua suurembi koda, anna lendelöy da enimän aigua eläy kovas, a keviäl työnämmö dovariššoi vastuamah.

Se muga hilleni, vikse ei tahtonuh uvvessah kažil hambahih puuttuo. Nygöi eläy mejän pertis. Myö iče syötämmö da annammo puhtastu vetty. Vuorokkai ruokimmo kodua.

Tiähten sälgyne Nopsu

Pihah tulduu lapset nähtih kaksi hevostu, muamo-heboine hirnah-tih, ku nägi tävven kärin lapsii da tuttavan Konstantin-died’oin tulemas. Pertispäi kaikin kiirehtettih vastuamah lapsii, Feodosija sebäili heidy, kuduat jo heityttih kärispäi. Konstantin laski kärin peräreunan alah, Nikolai jagoi kandamizii da poimiččuloi lapsil. Ignat da Liiza, taloin lapset, avvutettih tulijoil.

— Täs ollah kažinpoigazet. Tämä valpas on Milli, a harmai on Kotti, sellitti Viera Feodosija-buabale da oijendi poimiččuzen hänele.

Tan’a oijendi kukkubukietan, a Nikolai oijendi nuorembal emändäl Zinaidal kalakurniekan da piiruat. Nuori iżandy sai kaksozis syötinlaudazet da linduloin pezät.

— Täh toitto tävven kärin tuomizii, huolehtii buabo, nygöi menemmö pertih syömäh jällel dorogua.

— Himoittas meile kävvä kaččomah sälgysty? — kyzyi Nikolai.

— Kaččokkua, ku himoittau, — sit pertis Ignat teile kerdou, kui se puutui kodih.

Lapset seižottih rinnakai da kačottih sälgyzeh. Muamahan tuli ihan lähäl nyykytteli piädy lapsile, a sälgyne pyzyi loitombi, se oli ihanaine da äijäl mielytti lapsii. Loitombi nägyi juablokkusadu, oksil oli äijy eriväristy juablokkua.

Suurii juablokkupuuloi oli äijy da net oldih tävvitävviikközet eriluduzii da erivärizii juablokkoi. Kuului pertispäi:

— Lapset, tulgua nygöi syömäh, syömižet jo vilustutah!

Lapset juostih pordahilluo, heitettih suappuat, pestih käit, kuivattih net puhtahah vuarupaikkah. Pertis oli moine hyväntuliju duuhu.

— Min duuhu, nengoine hyvä, tundu pertis? — kyzyttih lapset. Oli se ozrukuaššu juablokanke päčis havvotettu, parahite oli lämmin, lapsil syödäväkse. Lapset ihalmol syödih sidä kuaššua majjonke, da kuuneltih Ignat-diädän kerdomustu. Kui se sälgyne löydyi?

— Oli se kezäkuun toine pyhäpäivy, huondeksel hebostu ei nägynyh pellol, ei olluh se ni aijas pellon tagua.

Juhtui mieleh:

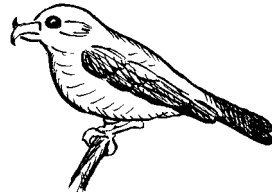
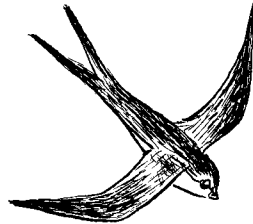
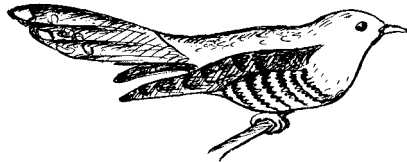
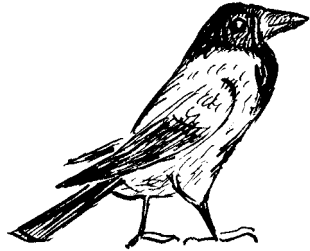
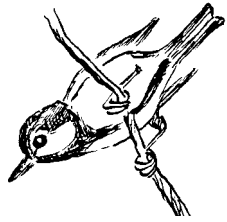
— Eigo se olle kandanuh sälgysty? Otin suičēt, palan leibiä, lapsetgi pyrrittihes hevostu eččimäh. Astuimmo peldodorogua myö, sit siiryimmö mečän tropal. Kučuin hevostu nimel: Tiähti, Tiähti! — tule ottamah leibiä. Vastah ei kuulunuh nimidä. Ignat-poigu löydyi koivuloin oksien šuaras linnun pezän. Kodvazen kaččeliimmo sidä, se oli aiga suuri, ihan moine ku puustauččaine sydämespäi. Pezäs virui nelli valpahansinisty jäiččä, yksi puoli niilöis oli mustil täpläzil. Se oli pajattajan rastahan pezä. Liiza kyzyi minul, voizingo kerduo 20 erilinduloin nimie. Algain luvetella: jouččen, sorzu, kajai, mečöi, tedri, pyy, tilhi, ruskeirindaine, tiaine, čiučoi, rastas, harakku, varoi,närhi, tikku, peiboi, kägöi, hanhi, solovei-linduine.

Tytär minuu kiitti, sanoi:

— Mittuine olet sinä, tuatto, viizas! Nenga terväh maltoit linduzien nimet sanuo.

Rubei kuulumah loitombi hebozen hirnahtus, a sit vie hillembi höhötys.

Myö arbaimmo, hevozen rinnal on sälgyne. Hillenimmö da varavozesti menimmö kohti iäneh. Ihan päivänpastos näimmö Tiähti- hevozen da sälgynen, maguajan ihan jalloin keskes. Tiähti hirnahtih da turval tōngäi sälgysty. Se nouzeldi da muga terväzeh rubei eččimäh muaman nännii, algai sidä imie. Kodvazen ihastelimmo nengostu kuvua: muamua da imijiä sälgysty. Sit annoin Tiähtel palan leibiä, pujoitin suičēt piäh da algain viettiä meččytroppua myö

kodihpäi. Sälgyine pyzyi ihan muaman rinnale. Liiza da Ignat juostih kodih uuttu viestii vedämäh:

— Löydyi Tiähti pienen sälgyzenke.

Pihas kaikin vuotettih da kačottih, kui minä vietin hevostu da sälgysty kodih.

Vaiku muamo azetui, sälgyine myös kiirehel algai imie.

A died'oi tuli vunukan rinnale da sanoi:

— Nygöi mejän perhes on kolme miesty hevozien kel! Ignat, tämä sälgyine on sinun! Nimen sälgyzel annoin Noppsu. Se terväh kazvau da roih hyväkse juostohevozekse.

Tuhanzii juablokko

Nygöi algavui ruadoaigu. Lapset kerättih puuloin al sorrettuloi juablokko omih poimiččuloih da rengilöih. Buabo nevvoi Vierua, sanoi:

— Sinä kerä vai nennii valpasruskieloi juablokko. Niilöis buabas ehtäl keittäy varenn'ua, sit talvel syöttö lettuloinke, pienel vellel niidy voibi andua luzikal.

Vieral ei pidänyh sanuo kahtu kerdua. Tyttö ylen terväh keräi täven poimičun.

Taloin lapset kerättih hallettuloi juablokko, niidy gostil ei annettu. Niilöis taloin nuori emändy keitti lapsil magiedu desertua. Häi otti niilöis siemenet, leikkai hallennuot kohtat žiivatoil, naluadii juablokkupalat juodah, valoi vähäzen vetty, ripoitti zuaharii, siirdi päččih. Haudovuttih net ihan pehmiekse, lapset suvaittih niidy syvvä valgien leibyviibalon piäle.

Kižuajen da kilvailen lapset kerättih jo enimät juablokat. Nygöi jo keräjäen vallittih ylen karjoi, arbaittih, ken löydäy kaikkii karjemban juablokan?

Akim löydi senmoizen valpahan, suuremban toizii, juablokan, täs kilvas häi oli ozavembi toizii.

Päivy oli lämmin, taivas kajožu. Mual sorrhutut juablokat oli jo kai kerätty. Lapset kyzeltih äijygo puudu kazvau täs savus? Died'oi vastai:

— Nygöi on kaksikymmen kaheksa puudu. Myö Feodosijanke tuhat yheksäsadua viijeskymmenes kuvvendel vuvvel istutimmo kolmekymmen juablokkutaimendu, no yksi talven aigua kylmi, toine kuivi, jänöi söi liijän äijän puuhon kuordu. Kazvettih kaksikymmen kaheksa, kai nämmä 28 puudu annettih nengoine suuri tulos. Nämmis puulois juablokkua tädydy kaikil, sego omal perehel dai kaikil rodnil da hyvil ystävil. Suau niidy myvvä, kuivata, luadie mehuu, kompottua, keittiä varenn'ua da povidlua.

Viera oli jo väzynyh, viereldi nurmel, kirgai:

— Oi-oi! Kaččokua, täs puus on tuhanzii juablokkoi!

Lapset kiirehel kaikin viertih nurmel, iänehesti diivittihes:

— Kogo taivas on juablokoil katettu! Oi, mittumat on karjat, mehužat! Värit, värit — ollah suarnalizet: valgiet, hobjankarvazet, kuldazet, muzavanruskiet. Hyvä olis hot' yksi niilöis syvvä!

— Miksebo ei? Täs on koivurungolois luaitut korgiet pordahat, nouze da ota juablokku, kudai sinuu mielyttäy. — sanoi died'oi, pordahienke seižojen, suuriman puun juuril.

Azeti pordahat puunrunguo vaste, a Nikolai otti olgupiäl riputettavan sumkan da rubei nouzemah ylembi. Ylen terväh sumku oli ihan täyzi, laskihes alah.

— Minägi tahton juablokkoi kerätä puun ylähäzis oksis! — sanoi Viera da rubei nouzemah pordahien enzymäzel puikol.

— Olet sinä liijan pieni, sinul pidäy avvuttua, — sanoi died'oi, — dai juablokat voit heittiä muale.

Viera hyväl mielel seizo pordahil, a died'oi rinnal händy vardoičči, ku ei sordus lapsi muale. Vaiku died'oi laski tytön muale, häi ylen terväzeh keräi juablokat omassah pieneh poimiččuzeh. Kaikin lapset vallittih paras juablokku da syödih se, tiputtajen mehuu rožii myö. Konstantin jo kandoi täytettylöi astieloi kärillyö. A siepäi toi ližiä muovisietkoi, sanoi:

— Nämmä juablokat on ihan kypsät da hyvät, kaksi päiviä tagaperin tiä oli suuri tuuli, se niidy sordi muale, a nygöi kai on jo kerätty. Teile, lapset, suuri passibo.

— Myö keräimmö tuhanzii omenoi, — ihastelihes Aleksei, a iče haukkai ruskiedu karjua juablokkua. Hyvä ku työ meidy kučuitto keriamäh juablokkoi, nengostu suarnallistu iluo, kusbo myö voinnuzimmo nähtä!?

— A voizittogo työ löydiä mejän lapsien saduh kaksi-kolme juablokku-taimendu? — kyzyi Nikolai.

— A voi-voi! Hyväine aigu! Annan kolme dai nelli, min vai tahotto. Kuni työ murginoičetto, minä net kaivan valmehekse.

Akim juoksi hevozien kon'uššii kaččomah, kus huogavuttih Tiähti da Nopsu, andoi leikattuloi juablokoin paloi Tiähte, tahtoi silittä Nopsuu, no se siirdyi loitombi, ei gost'ua ottanuh vie tuttavakse.

Akim löydi mel'ničän

Akim siirdyi loitombi, a sie ihan avvonazen sarvuan keskel oldih kivet, a rinnal viizi huavuo. Juoksi Ignat-diädällyö, kyzyi:

— Ongo tämä mel'ničy? Tiägo Feodosija buabo jauhou ruistu?

— Ihan hyvin tunzit, kučummo sinun ystävii tänne da ozutammo teile kui ruisjauho piäzöy ilmah, a sit jo muuttuu ruisleiväkse.

Emendät stolua katettih da kummalližii syömižii valmistettih, a lapset tutustuttih suarnallizen mel'ničänke.

Died'oi kučui buabua kerdomah da ozuttamah, kui häi suau ruisjauhuo. Buabo hyväl mielel kerdoi lapsil:

— Työ ihan hyvin mustatto, kui myö Vieranke siegloil tuuletimo ruistu. Nygöi net ihan puhtahat vuotetah muuttumistu jauhokse. Täs ihan teijän ies ollah kázikivet, minä vie nuorennu opastuin niile jauhomah. Kaksi kive on navedittu piälekkäi, piälimäzes kives on loukko, kunne ripoitah ruistu, rugehen jyvät puututah kahten kiven keskeh. Piälimäzes kives on varzi, kudual minä pyöritän sidä, kaččokkua hyvin, kivi pyörijen muuttou jyvät jauhokse, net valutah kive vaste puhtahal stolal. Minä siivel niidy siirän tuohuskaššalih. Nygöi minä lähten syömäläh, a työ voitto iče pyörittiä kive, sit toven hyvin tiijustatto, kui se magei leiby stolal puuttuu.

Brihačut hyväl mielel allattih pyörittiä kive, died'oi ripoitti ruistu, no jauho ei piässyh kiven reunal muga terväh, kui buaban jauhondan aigua.

— Kuibo Feodosija nenga kebjiesti sai tukun jauhuo, a myö kolmei pyöritämmö kive, jauhuo tulou ylen vähä?

Kuultih vastah:

— Joga dieloh pidäy harjavuo. Nygözel aijal on sähkömel'niččöi, sinne ei pie äijä vägie. No hyvä on tiediä, kui ennen jauho stolal piäzi.

Suarnalline murgin

Lapset ihan valgiet, puisteltih sobii, oldih jo kučuttu syömäh. LA konzu tuldih pertih, sie oli katettu juhllaline stola. Zinaida stolal oli levittänyh valgien pitkän pelvassalfietkan. Keskel stolua oli seižatettu korgieh mall'ukkah Marijan da Tatjanan tuodu bukiettu georginkukkii. Buabo-Feodosija oigiel käil ristii katetun stolan, sit kaikin mendih istumah omil paikoil. Tytöt ihaseltihes torielkazii, net oldih valgiet, a reunoimyö oldih vihandat lehtet da pienet sinizet da rouzovoit kukat. Juondukupit oldih valpahansinizet. Enzimäine syömine oli keldusienisuuppu da pienii kartohkupiiruazii.

Tyhjevyttih torielkazet ylen terväh, net Zinaida kandoi pestäväkse, a buabo toi suuren staučan kapustupyöräkkölöi, toizel puolel stolua tuodih vie juodu ližiä.

Stolal oli t'orkattuu keldujuurikkuo, suolattuu dai tuorehtu ogurčua da vie ihan jälgimäzet ruskiet tomuatat.

Buabo sanoi:

— Ken ei tahto syvvä kartohkua, ottakkua ližiä pyöräkközii, iče nosteli lapsien torielkazil niidy.

Sit istuihes Vieran rinnal, pilkoi hänel pienikse palazikse kaksi kapustu-pyöräkkö, Viera burahthih:

— Passibo, nämmä pyöräköt ollah minun parahat syömizet.

Akim ližai:

— Minä myös niidy äijäl suvaičen.

Oli vie lapsil yksi suarnalline syömine: päčis pastettu uuzi maido. Lehmy oli kandanuh vazazen ihan enneeglästy. Tänäpäi parahite sai luadie maijos-pastettuu juustuo, se oli väril keldazenmuzavu, ripoitettih piäle vähäine zuaharii da syödih havvotetun maijonke, ližakse oli vie juablokois luaittu magei kuaššu. Zinaida kyzyi:

— Olettoگو kaikin, lapset, syönnyh tämän moizii syömizii?

— Emmo ole syönnyh! No tämä syömine oli ylen magei! — yhtel iänel vastattih lapset.

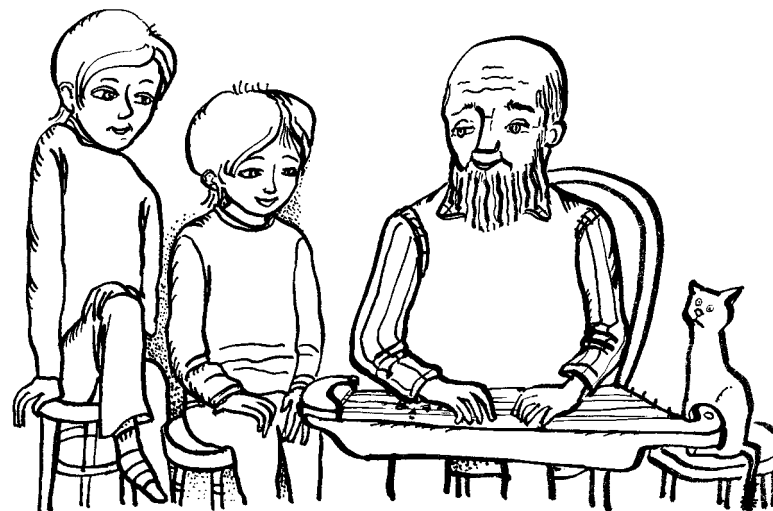
Pieni konsertu

Lapset vie ei loppiettu desertusyömisty. Tuli Konstantin died'oi da meni gorniččah, avai uksen, a siepäi nägyi ikonostuassu, kuduas oli äijy suurdu ikonua, katettuu kızıpaikal, kudualoin piälöis oldih ylen čomat kruuživot. Died'oi otti vahnna stuulan, pani polvil kandlehen da algai soittua. Kaikkien hillevyttih, helizi vai yksi kandlehen melodii. Net melodiet oldih ylen vahnat ihmizien elokseh näh da ylen čomah luondoh näh. Vaiku kanteleh hilleni, Akim sanoi:

— Minä tahton opastuo soittamah kandlehel! Minägi tahton kirgai Aleksei.

— Hyvät brihačut! — iloiänel sanoi Konstantin, — rubietto opastumah!

— Kenbo meidy opastau kandlehel soittamah?

— Minun nuorembi velli eläy teijän linnas, häi myös soittau kandlehel. Minä hänel soitan da kyzyn. Hyväl mielel häi rubieu teidy opastamah. Ihan täl sygyzyl jo voitto allatta kandlehel soittua.

— Meile pidäy kyzyö tuatal da muamal ostua kandlehet!

Died'oi soitti vie kodvazen, sit pani kandlehen stolal, sanoi:

— Nygöi lähten vall'astan hevozen da vien teijät kodih. Hyvin näin, kui työ oletto väzynyöt. Keviäl voitto tulla uvvessah, minä myös tulen teidy vastuamah.

Lapsil vie himoitti kävvä tahnuoh, kus oli se lehmy da pieni vazaine. Sil aigua Ignat lypsevyskonehel, a Zinaida kızıil, vastekandanuzii lehmii, allattih lypsiä. Kuni lapset käveltih vie joulu-juablokkoi kaččomah, Zinaida valmisti lapsil astieloih vastelypsettyy maiduo. A Viera nikui ei tahtonnuh lähtie kodih, ku ei nähne vazazii, sanoi:

— Minä olen nähnyh lambahii da vuonžii, tänäpäi näin hebožen sälgysty, vie tahton nähtä lehmien vazažii.

Viera da vazažet

Lapset myös tahtottih nähtä pienii lehmien vazažii. Kost'a- diedöi lähti ozuttamah lapsil vazažii, lapset kiirehtettih hänel peräh. Kai lehmät oldih jo tahnuos. Oli lypsändyaigu. Nuori iżändy lypsi konehel, se vai hilläzeh tuikutteli: tuk-tuk-tuk. Maido siirdyi pitkin, läbinägyjäžes butkes da valui suureh astieh-bidonah. Emändy Zinaida kážil lypsi vaste kolme päiviä sit, kandanuttu lehmiä. Häi istui madalal skamn'azel ihan lehmän rinnal, kážil näpistellen, lypsi maiduo rengih. Lehmy oli kirjavu, valpahil da ruskieloil tačmoil, sarvet oldih suuret da čomat, iče myös oli suuri. A udaret oldih tävvikközet maiduo. No maido ei olluh ihan valgei, se ozuttihes keldazekse. Zinaida sanoi:

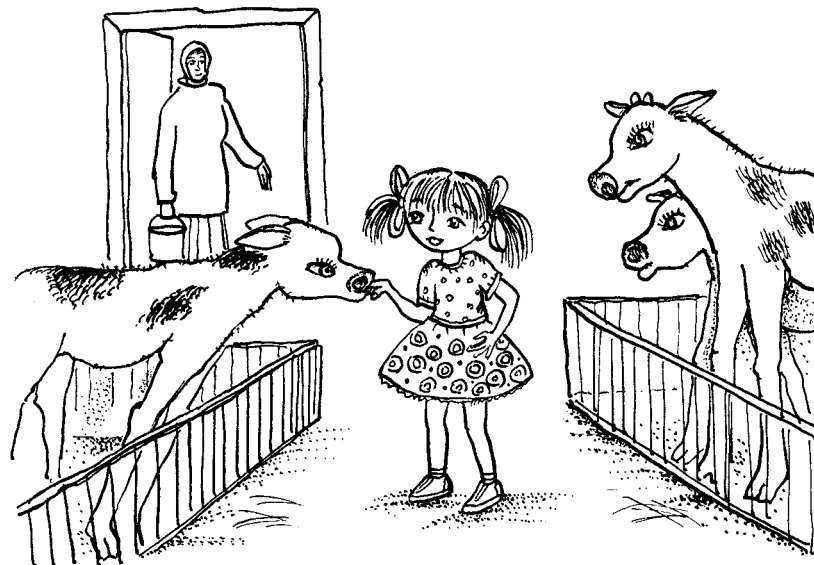
— Tädä maiduo sanotah uuvvekse majjokse. Tänäpäi työ opiitto sidä, pastettuu juustokse. Tämän mostu maiduo lehmäs lypsetäh vaiku yksi nedäli jällel vazažen kannandua. Täs majjos on äijy vitaminua da minirualua, kuduat hyvin päittäh vazažen enzymäzih syömizih. A emändän perehel se maido andau magiedu eriludustu syömisty.

Ignat jo kučui lapsii vazažien aidoilluo, kaččomah niidy. Oli luaittu rinnakkai kaksi aidua. Yhtes aijas oldih kaksi yhtenjyttymiä vazastu, no karvan värit oldih eriluduzet, yksi oli valgei, a korvat ruspakot, toine oli kogonah ruspakko. Ignat silitteli vazastu aijan ravospäi da sanoi meile:

— Vazažen nimi on Suvi, kazvatammo lehmäkse, a tämä on häkkiine, kudual on annettu nimi Sisu. Yksin aijas nygöi on pieni vazaine, se on puolekkai ruspakko da valgei. Sidä myös kazvatammo lehmäkse da annoimmo nimen Kirjoi. Viera kacoi Kirjoih aijan ravospäi da iče oli moine hilläine, hänen rožazet ruskevuttih, sanoi tyttöine ihastunnuol iänel:

— Minä tahtozin silittiä Kirjoidu?

Died'oi avai veriän da laski sinne tyttösty, a vazaine sie seižoi huarottunnuzil sorkazil da lekkutteli piädy. Viera enzymäi seižoi hil-

läzeh, sit oijendi käin da rubei silittelemäh vazažen oččua. Vazaine rubei tabailemah hänen kätty, se tahtoi imie. Viera pöllästy. Died'oi sanoi:

— Älä varua, ei vazaine pure.

Sit Viera andoi vazažel kodvazen imie sormuttu.

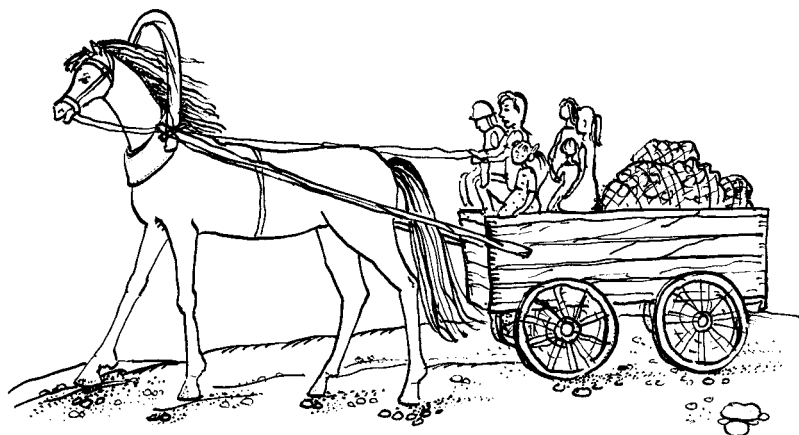
Emändy tuli juottamah Kirjoidu, häi toi vahnas pienes kattilazes maiduo, ihan sidä vastelypsetty lämmiä maiduo. Tuli aijan sydämeh, taputteli käil selgästy da pani maidokattilan turvazen edeh, painoi vazažen piädy maidoh.

Opii Kirjoi maiduo da algai juomizen, sit vie nosteli piädy da tön-gii kattillua, ihan muga kui imijen muaman n'annii. Maido oli juodu, no se vikse tahtoi liziä. Viera kämmenel taputteli selgiä, sanoi:

— Olet jo kylläl suannuh magiedu maiduo, a se myös tabaili Vieran sormie.

A toizes suurembas aijas vazažet juoksendeltih peräkkäi, da vie hypähteltihes toine toizen ies. Kuului siepäi:

— Möö-möö-möö! Myögi tahtommo maiduo!

Lapsil oli hyvä mieli nähtä pienii vazažii. Viera da Zinaida tuldih aidazespäi da salvattih veräi. Viera hengähtih da sanoi:

— Minä voizin jiajä tänne elämäh, no minul on pieni velli, hänenke pidäy kižata da kazvattua.

Jälgrimäi died’oi kučui lapsii ottamah juablokkua Rastavakse myöhä sygyzyl, kerdoi heile:

— Tämä puu kodvan kypseyttäy juablokkoi, net tullah ihan muzavan-ruskiekse, minä niidy joga vuotta piettelen tuorehennu ihan Rastavassah, sit työ dai teijän perehet voizitto oman muan juablokkoi syvvä pruazniekan aigua.

Lapsien kodimatku meni terväh, käris oli ihan ahtas, ku oli ylen äijy astettu juablokoinke. Oli vie huavozes kolme jo hyvin suurdu juablokkutaimendu lapsien saduh näh.

Lapsii kodih vahnemat jo vuotettih. Joga lapsi oli vietty pordahien edeh, ei pidännyh juablokkoi kannella loitos. F’oudor-died’oi vastai vunukkoi, hänel käis kädeh Konstantin andoi pienet jublokkupuuhuot, sanoi:

— Huomei yhtes lapsien kel istutakkua net hyväl kohtal, sit teile myös roih kylläl juablokkua.

— Passibo, passibo. Uskoin minä, löydyy teijän savus pienii algupuuhuzii, kiitteli F’oudor.

Kaikenulazii kartohkoi

Školas lapset opastuttih hyvin, no lopul nedälii heile vie himoititi kävvä kezämökil, avvuttamah died’oil dai ystävii nägemäh. Suovattan opastundupäivy oli lyhyt, died’oi tuli ottamah lapsii autobusal, a heijän vahnemat tullah myöhemi omil mašinoil. Pienembil lapsil mielytti istuo autobusas, kačella azetundupaikkoi da tervehtie tuttavii. Omal azetundupaikal lapset lähtiettih jallai, pidi astuo vie puolikilometrii.

Oli aigu kaivua muaspäi kartohkoi da morkofkoi. Susiedat tiettih lapsien tulendua da tuodih heile kačottavakse kaikenulazii kummalizii kazvoksii, oli sie yksi kartohku moine pyörähine, ihan ku pienen lapsen piä. A keldujuurikkoloi oli kolmehuarazii, moizii suurii da suarnallizii.

Buabo Anastasija pienel pelloi kazvatti kolme eriluadustu sortua kartohkua, net oli pandu erijuašeikkoih: oli valpasruskieloi, keldazii, a yksi juašeikkaine oli täytetty mustil kartohkoil. Buabo sanoi lapsile:

— Tämä sortu on ylen vahn. Minun perhes kazvatettih tädä sortua, konzu minä olin vie pieni, nygöi minä myös jätin niidy siemenekse.

— A kunnebo mennäh nämmä pienet kartohkazet?

— Närhit niidy kannelah omassah peittoh, a täs poimičus olijat kartohkat vien susiedoin lambahil.

— Voizimmogo myös net vedä?

— Olgua hyvät, vedäkkiä, häi niidy vie kanoil keittäy.

Kartohkat oli kerätty, kuivettih levon al, sie oli myös ozuttelu eriluaduzien juurien. Nikolai otti niilöis kuvii, ku jättiä mustoh luonnon ruadoloi.

Lapset istuttih da paistih toine toizenke, tuli heijällyö Aleksandra-buabo, häi kyzyi:

— Oletto go äijäl väzynyh? Hyvä olis kävvä kypsii buolumuarjoi keriamäh, net täl aijal ollah mehužat da ylen magiet.

Voizimmo lähtie, hyvä olis kodih vie buolua kerätä.

Buolua keräämäs

Anastasija-buabo uskaldi ozuttua lapsil kus suau kerätä kypsii muarjoi. Hyö ylen terväh käydih ottamah poimiččuzii da rengezii, pandih kumisuappuat jalgah.

Tuldih Anastasijan pihah, kus Tatjana da Nikolai jo vuotettih. Buabo pani villutakin piäle, sidoi paikan piäh da oli valmis lähtemäh. Mečas nägyi jo loitombi, ku enimät lehtet jo viruttih muale. Buabo sanoi:

— Tuas jo on mejän buolužikko, kaksi päivii sit kävyin kaččomah, on sie buolua.

— Ei se kohtu ole loitton, nygöi kylläl keräämmö.

Sie oli kuattu puut da vietty linnah, jiidih vai kannot, net kattovut-tih sammallel, niilöin piäl kazvettih buoloin barbat, nygöi net oldih tävvikközet kypsii muarjoi.

Niidy oli myös kivilöin piäl dai keskes. Löydyi vie ylen magieloi must'oloi, kudualoin barboil jo ei olluh lehtii, muarjoi sai ottua da syvvä. Buabo sanoi:

— Muarjoih näh kezä tänävuon oli hyvä, oli poudii lämmii päivii, a sit hyvin vihmui, nygöi on täs kylläl muarjua, — iče keräi niidy keräändykauhal.

Lapset vallittih, kus kerätä muarjoi, ku erähät kohtat oldih ihan ruskiet, muarjuräpsylöl katetut, Akim diivihes:

— Minä en ole nikonzu nähnyh nenga äijiä muarjua yhtes kohtas.

— Harvoin minägi olen nähnyh nengostu, muarjal katettuu, kohntua, — sanoi buabo.

Pikoi vähästy enämbi čuassuu oldih, a tävvet astiet muarjua kerättih. A nygöi vie tiä kodvazen istummo, minä teidy kyzelen:

— Olettoگو nähnyh, kui linnut toine toizenke paista?

— Näimö langoil istuui piäskölöi, vie n'arhit tuas vičikös puak-suh riijelläh.

— On vikse sinul uuzi suarnaine linduloih näh.

— On! Kerron teile, kuunelkua.

Čiučoi da piäsköi

Oli jo syvyskuun toine puoli. Piäsköi istui tuas sähkölangale, oijendeli siivvyzii da kaččeli ymbäri. Vähästy alembi, tuhjon ylimäzel oksal istui čiučoi. Se rubei kyzelemäh:

— Midäbo mietit, piäsköihyt?

— A mietin minä, armas čiučoihut, tulijua pitkiä matkua. Kaččelen täs siivvyzii, ollengo niilöih suittanuh vägie da voimua?

Čiučoi kaččateli puoleh da toizeh, kyzyi:

— A kuzbo ollah toizet piäsköit?

Piäsköi kaččateli ymbäri sanoi:

— Suuri joukko elokuus jo lennettih lämmäh muah, no erähien poigazet ei oldu vie suuret da voimakkaat, sentäh myöhästyimmö. No terväh jo lähtemmö lämmäh muah lendämäh. Läkkä sinägi, čiučoi, mejän kel.

— Oi, mi olis hyvä piästä lämmäh muah talveks, — vastai čiučoi.

Piäsköi kehitteli čiučoidu ahkerasti viiputtelemah siivvyzii. Se nos-teli siivviä yläh, levitteli, sit työndi alah, no čiučoin siivvyöt ylen terväh väzyttih.

Sit čiučoi lähti lendämäh poikki suurdu järvie. Enne tostu randua ylen äijäl väzyi, odva piäzi suuren pajun oksal. Kodvan istui oksal, huogavui. Mual nägyi kanoin syöndypaikka, heityi sinne čiučoi da nökie. Tuli kana, čiučoi kerdoi sil:

— Olen lähtemäs piäskölöinke lämmäh muah.

— Älä lähte, hyvä čiučoi, — sanoi kana.

— Ei sinun siivet keestetä pitkiä matkua, hot' i olet lendeliä parempi ku minä.

— Kačo min vähän minä voin lendiä, — jatkoi kana da lennäldi aijale.

A čiučoi jo mietii, voinnougo lendiä jär-ves poikki piäsköillyö?

— Ihan oikei olet, sinä, kana! Olen ylen äjäl väzynyh.

Lendi rannal, istui da huogavui kodvan pajun oksal, a sit lendi järves poikki piäsköillyö. Äijäl väzynyh, toivotti piäskyzel hyviä matkua lämmäh muah lendäjen da kučui tulla keviäl kerdomah läm-män muan elostu

Piäsköi toivotti hyviä talvie, lendi toizien piäskyzien luo. A čiučoi kaččelihes pahas mieles ku iespäi oli pimei sygyzy da kylmy talvi. Pörähytti höyhenet da uinoi, a piäsköit jo lennettih loitton, loitton.

Lapsil oli hyvä kuunella buaban kerdomustu, no pidi jo mennä kylyh da huogavumah. Algavuu jo uuzi opastundu nedäli. Myöhemi sygyzyl vastavummo jo linnas, löydyy siegi midätahto hyviä teile ozuttua.

Sygyzyloman uudizet

Tuli enzimäine lyhyt sygyzyn loma. Lapset käydih Vieran buabal-luo, hyö jo tahtottih nähti Ruddii, tyttözen vellie da vie yhtes kaččuo midä uuttu kummalistu buabo ozuttau lapsil.

Enzimäi kučui keittiöh juomah čuajuu, a sit myös silmien ies avavui suarnalline kummu. Buabo tuuletus ikkunaspäi työndi linduzil mustan syötintaloin. Sydämeh ihan ikkunoissah oli pandu päiväzen siemendy, lattiel seinien reunoi myöte oli loukkozet, kuspäi linduzet suadih siemenii. A toine syötin vakkaine ripui juablokkupuun oksas. Hyvä oli, ku buabo eli enzimäzel kerroksel, hyvin sai nähtä linduzien bauhundua. Enzimäzet syöjät oldih tiaizet, net vuorokkai otettih siemenii, a syömäh lennettih loitombi, alahan lumie myöte käveltih kyyhköit, net syödi sordunuzii siemenii. Sit pörähtettihs čiučoit, niile kaikil himoitti syvvä yhtel aigua, riijeltih dai torattih, lapset ezmästy kerdua nähtih vihandoi keldazien siivyzienke ylen čomazii linduzii. Kodvu arbailtih ongo se taine vai čiučo? Minä lövvin kniigan, kus oldih kaiken Karjalan linduzet da niilöin kuvat. Vihandoikse čiučoloikse niidy sanotah. On eriluadustu tiaistu dai

eriluaduzii čiučoloi — sanoi Nikolai — kaikkii linduzii talvel pidäy syöttiä.

— Nygöi jo ylen terväh tulou talvi, olisgo sinul uuzii suarnazii libo kerdomuksii kerduo meile tänäpäi?

— Tiettäväine on. Tiä luonnon keskes eläjes ainos näit midätah-to suarnallistu. No se kerdomus ei ole moine prostoi, ku arvannetto midä sinne suarnukerdomukseh on peittynyh, sit suatto äijän mieldy piäh.

Tuliböbökkäine

Sygyzyl kuivien lehtien keskes magai ihan peitos tuliböbökkäine. Ainos peittelihs, sentäh ku selläs pimieli aigua tulut virii, se äijäl varai linduloi. Peitoči nägi, kui linduzet syömisty ečitäh, n'okitah böbökkäzii, madozii, liipoilinduzii.

Peitos ei olluh hyvä eliä, himoitti nähtä päivästy, tunzie puhtastu ilmua.

Sen rinnal lendeli čoma liipoilinduine, ei nikedä varannuh, söi midä tahtoi, joi huondeskastettu dai istuihes tuliböbökkäzen rinnal, se kiirehel kyzyi:

— Voizitgo sanuo minul, kuibo sinä et nikedä varua? Ainos roh-kiesti lendelet, kunne vai tahtot.

— Hm! En varua! Anna minuu varatah. Kačo minun sellänpinnal ollah mustat tačmat, net bleznitäh, ku pöllön silmät, a linnut iče pöllöy äijäl varatah, minuu ei ni koskieta.

— Oi, toinah minun selgäh vois piirdiä sen moizii tačmazii?

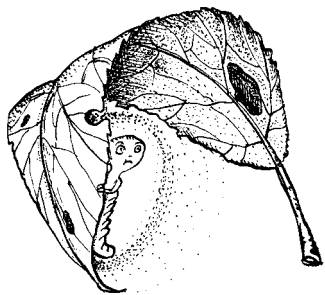
— Piirrä ku maltanet, misbo on dielo.

— Löydi tuliböbökkäine mustan koivuhiilen, viereldi sen piäle kolme-nelli kerdua, ihastui da kirgai:

— Ei minuu nygöi linnut syvvä!

— Miksebo ei? Midäbo muutui? — kyzyi siiriči hyppijy jänöi.

— A selläs minun ollah pöllön silmät!

Jänöi kačehtih böbökkäzen selgäh, ru-
bei viäräl suul nagramah, kyzyi:

— Kusbopäi net sinä sait?

— Koivuhiili minul net piirusti!

— Oi-jo-joi! Kummu on kaččuo. Olet
noves, nimittumii silmii ei nävy!

Myös peityi goräine lehtien al, sie vi-
rujen ajattelou:

— Roih pimei yö, en rubie nikedä varuamah, viriey minun selgäh
tulut, čomendan tämän nurmikkozen!

Muga ajatteli, huaroilu ihan pimieh yössä. A tulut selgäh ei ni
syttynyh.

— Kuibo nygöi? Olin čomaine tuliböbökkäine, a midäbo ielleh?

— A-voi-voi! Vikse suutui Jumal minun piäle, ku minä ainos
tahtoin muuttuo. Ei pidänys sidä ruadua, vikse joga elättizel dai
böbökkäzel on annettu oma aigu eliä.

— Oi-oi! Jumalaine, anna minul uvvessah tulut selgäh virieu. En
rubie nikonzu muuttumah. Rubien läpettäjäl tuluol armastu meččä
čomendamah!

Kyynälis vierettelihes, luappazii viuhkutteli dai sytyi myös selgä-
zeh tulut.

Sil aigua minä astuin troppastu myö, ihastuin kirkahah tuluoh, ku
se hyvin valotti minun troppastu. Kaikil on annettu oma čomevus da
malto, ku sen omal aijal tunnustannet da sydämeči lähimäzil avvuta-
net, et nikedä rubie varuamah da huijustelemahes.

Lapset kodvu istuttih vaikkani, kiitettih buabua, lähtiettih kodih.
Joga lapsel omat mielet piäs pyörittih.

Akim hengähtihs da sanoi:

— Ainos meile himoittau muuttuo da olla parembannu toizii.
Kaikin olemmo eriluaduzet, kel midä on lepitty, se nepremenno ta-
pahtuu.

Laukas kandlehii ostamas

Kaksozien brihaččuloiin tuattah, konzu tiijusti, midä lapset tahtotah
opastuo, äijäl ihastui. Konzu iče oli pieni, tahtoi opastuo soittamah,
no lähäl ei olluh muuzikku-školua. Akim algai paginan tuatanke, kyzeli:

— Oletgo kuulluh konzu kandlehel soittaii?

Tiettäväine, olen kuuluh. Konstantinan velli suures konsertas soitti
omassah kandlehel. Minuu kandlehen melodii ylen äijäl mielyttäy.

— A miksebo työ kyzeletto? Ongo himo teile opastuo kandlehel
soittamah?

— Tata, myö kuundelimmo kandlehen soittajua, konzu kä-
vyimmö juablokkoi keriamäh. Mielytti muga äijäl, himoittas ku sinä
mamanke ostazitto meile kandlehet. Se ved' on karjalazien perindö
maltua soittua kandlehel.

— Kusbo työ rubietto opastumah?

— Konstantin-died'oi uskaldi pagizuttua velli Sergiedy meidy
opastamah kandlehel soittamah.

Dielo on hyvä, ku nengoine maltai soittai ruvennou teidy opas-
tamah, sit pidäy kävvä ostamah instrumentoi. Ildupuoleh kerävyttih
kogo pereh muzikku-laukkah, sinne tuli vie F'oudor died'oi, sanoi:

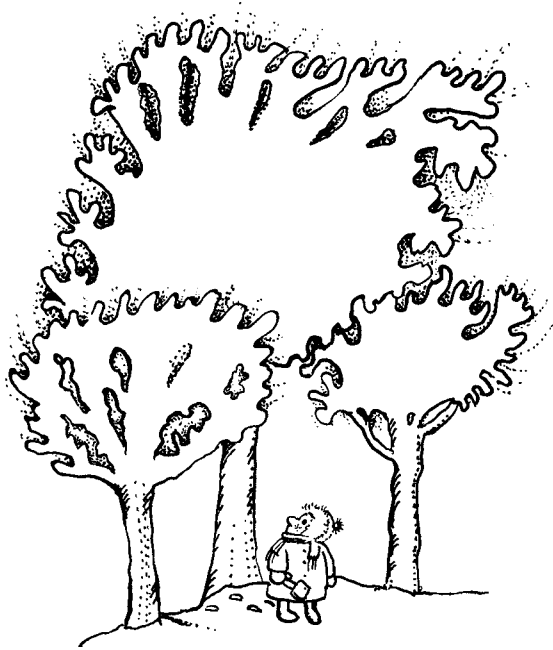
— Myö buabanke lahjuammo dengat yhten kandlehen, a toizen
ostatto iče!

Laukas kävelimmö, kačoimmo instrumentoi. Myöjy toi nelli kan-
delehtu. Died'oi kuundeli, struunoin iänii, häi iče valličči Alekseel
dai Akimal oman instrumentan.

Mollei brihačut kannettih mašinah omua instrumentua, a myöju lau-
kas luadii mollembih kandlehih oman merkin, sai tundie kenen se on.

Nygöi oli jo hyvä kävvä enzimästy kerdua tutustumah Sergeinke
da luadie aigulistu, ku brihačut mustettas konzu da min aigua mennä
opastumah.

Enzimäine kerdu mendih kaikin yhtes, oli se vastavus unohtama-
toi, ku Sergeil luadii kogo perehel konsertan. Oli hyvä mieli lapsil dai
vahnembi, ku omah pereheh kazvetah kandlehel soittajat lapset.

Nygöi jo vuottelemmo talvie

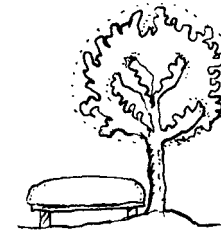
Sygyzyy jo siirdyi ihan talvehpäi. Kajožat päivät nygöi jo ei oldu lämmät. A konzu vihmui, oli ylen vilu. A ku ollou tuuliilmu, pidi jo lämmät sovat panna piäle, ku ei kylmiä. Yhten kerran Akim da Aleksei astuttih školah vihmubarret käzis, tuuli riuhtai Akiman käsispäi vihmubarren, lykkäi sen ihan tuhjon piäle, odva sai brihačču sen kädeh. Aleksei myös odva pidi vihmavartu käzis.

Vihmoin da tuulienke jo soruttih puuloin lehtet dai mual virujat lehtet jo kaimattih čomevus. Märräs, net oli jo mädžötetty, nygöi net muututah muakse, siirytäh nurmel, kus uvvel keviäl kazvau nurmi da uuzii kukkazii.

Päiväine huondeksel nouzou jo myhembii, a ehtäl terväh laskehes. Lapsil jo ei himoitta kävvä pihal kižuamah ku aijoi roih pimeii. Pihois jo oli viritetty tulet, no net ei oldu päiväzen valot.

Kyl'mykuun puoles välis jo algavuttih halluyöt. Huondeksel mua ozuttihes valgiekse. Toiči vie kodvazekse sinizeh madalah taivahah nouzeldeli päiväine, no päivy ei olluh lämmin. Illal sai nähtä taivahas tiähtii, lapset toiči niidy laskiettih.

Anastasija buabo eli yksinäh, ehtil joi čuajuu piirualoinke da musteli lapsien kezäiloloi. Nygöi jo algai niegluo lapsil alazii, ihan vahnal karjalazel taval, yhtel nieglal uuzis langois, ku on tulemas vilu talvi.

Syväindö

Mikse taivahah ilmesyy ukonbembel?	4
Luonnon andamizet lapsile	6
Kullalkatettu mägyččäine	8
Kui valmistuu piirualoin taigin	10
Uvvet ruisleivät Spuasan päiväkse.....	11
Ruistahtahan valmistamine.....	13
Lapsien kižakoda	18
Enzimäzet päivät školas.....	19
Pitky matku meni ylen terväh.....	21
Siivetöi kottaraine.....	22
Tiähten sälgvine Nopsu	24
Tuhanzii juablokkoi.....	27
Akim löydi mel'ničän.....	30
Suarnalline murgin.....	31
Pieni konsertu	32
Viera da vazažet	34
Kaikenulazii kartohkoi.....	37
Buolua keriamäs	38
Čiučoi da piäsköi	39
Sygyzyloman uudizet	40
Tuliböbökkäine	41
Laukas kandlehii ostamas.....	43
Nygöi jo vuottemmo talvie.....	44

Марьюкка Патракка
Тамара Щербакова

ДАРЫ ОСЕНИ — ДЕТЯМ
(на карельском языке, ливвиковское наречие)

Редактор *Светлана Кондратьева*
Художник *Ольга Икконен*

Подписано в печать 27.05.2013. Формат 60×84¹/₁₆. Печать офсетная.
Усл. печ. л. 2,79. Тираж 300 экз. Заказ № 424.

Отпечатано в ООО «Версо».
185031, г. Петрозаводск, наб. Варкауса, 1а.

9 785919 970903